

netur. Quod si scientia subalternata taliter præsupponat illa principia, quod æque facile illa negare, vel affirmare potest, talis non habebit scientiam, sed meram opinionem. Sic qui fide supernaturali non præsupponit principia theologiæ contineri in scientia superiori non procedit certo, sed mere opinative, quia non certo sibi constat dari talia principia. Et præsertim hæreticus, qui proprio arbitrio ducitur, et quædam principia recipit, et quædam non, et sic est dispositus, quod cætera etiam neget, si sibi videbitur, si quidem proprio arbitrio ducitur, talis caret scientia theologiæ, nec potest continuari cum scientia superiori, tum, quia plura principia negat, tum, quia in his quæ non negat sic est dispositus, ac si negaret, quia solum proprio arbitrio tenet illa. Quomodo vero non mutetur theologia ex eo, quod hic habet principia obscure credita, et in patria evidenter nota hic autem præsupposita, dicemus puncto sequenti.

XII. Circa secundum punctum, an theologia nostra maneat in patria non modica difficultas est, quia ex una parte si est scientia subalterna, postulat continuari et compati cum subalternante. Ex alia vero parte, scientia semel obscura, et inevidens non potest claritatem induere, nisi mutetur intrinsece, quia claritas, et obscuritas non sunt denominationes extrinsecæ sed affectiones intrinsece convenientes, unde non potest mutari de una in aliam sine intrinseca mutatione, constat autem theologiam modo esse obscuram, ergo non potest eadem reddi clara et manere in patria.

XIII. Propter hoc multiauctores tenent theologiam nostram in patria non manere. Ita sentit pater Valentinus hic disp. I, q. I, puncto III, et alii, qui existimant theologiam nostram intrinsece esse inevidentem,

nec subalternari scientiæ beatorum, sed solum inniti fidei ut fides est, cum in patria non detur cognitio obscura.

XIV. Oppositum communiter tenent Thomistæ, ut videri potest in Cajetano hic art. II, §. Quoad secundam punctum, in fine; Bagnez ibidem, dub. II, et III; Navarrete, contr. V; Gonzalez, disp. I, n. IX, et alii. Et sumitur etiam ex D. Hieronymo in epistola ad Paulinum: « Discamus in terris, quorum scientia nobiscum perseveret in cælis, » loquebatur autem de rebus pertinentibus ad sacram Scripturam, non ad res.

XV. Fundamentum sumitur, tum a priori, tum a posteriori. A posteriori, quia non minus dependent dona Spiritus Sancti fide, quam theologia acquisita, sed hoc non obstante sapientiæ e scientia quæ est donum, manent in patria remota fide, ergo etiam scientia theologiæ acquisita. Major manifesta est, quia virtutes theologiæ se habent in principia regulativa donorum Spiritus Sancti ideoque digniores sunt quam dona, ut tradit D. Thomas 1-2, qu. LXVIII, art. VIII, et videri potest 2-2, qu. VIII, et IX, ubi donum intellectus, et scientiæ dicit versari circa res fidei penetrandas, et judicandas, discernendo credenda a non credendis, ergo ista dona dependent a fide, tamquam a præbente sibi principia regulativa suarum veritatum. Minor vero constat ex eodem D. Thoma, loco citato 1-2, art. VI, ubi docet manerè dona Spiritus Sancti in patria, sublatis imperfectionibus, et mutato statu. Consequentia vero probatur, tum ex eodem Div. Thoma, 1-2, q. LXVII, art. II, ubi docet manere virtutes intellectuales in patria, quarum præcipua est scientia theologiæ: tum, quia si ratio propter quam dicitur non manere in patria, est propter diversitatem prin-

cipiorum, quia scilicet ibi non est fides, sed lumen gloriæ, etiam ob eandem rationem non maneret sapientia, et scientia, quæ est donum, quia non manet fides, a qua habent hic sua principia; et similiter ibi dona Spiritus Sancti habent claritatem, et evidentiam, hic obscuritatem, ergo si hæc non sufficiunt tollere identitatem donorum hic, et in patria, cur tollent in scientia, quæ est acquisita?

XVI. A priori autem probatur hæc sententia, quia licet actus semel obscurus non possit reddi clarus, quia est sic determinate elicitus cum tali modificatione, et circumstantiis, tamen habitus, qui de se inclinat ad evidentiam, participando illam ab alia scientia superiori, non repugnat, quod aliquando propter aliquod impedimentum careat illa, et tamen remoto illo impedimento illam participet, sicut etiam virtutes morales possunt aliquando esse formatæ a prudentia, ad cujus directionem passivam ex natura sua inclinant, et tamen possunt carere tali formatione prudentiæ, nec essentialiter entitative corrumpi, quia hæc directio est participata, non ab ipsa virtute morali nata. Sic scientia subalternata ex eo quod subalternata est de se non facit evidentiam resolvendo usque ad prima principia, sed factam a scientia superiori participat, et sic licet evidentia illa principiorum sit ei connaturalis, et participata, non tamen essentialis, quia per se non facit illam; et sic fit argumentum. Scientia subalternata de se est habitus inclinans ad participandum evidentiam a superiori scientia, non de se illam habens, aut faciens, ergo adveniente illa evidentia sine sui corruptione illam participat, et ablata illa etiam potest manere idem habitus sine tali evidentia. Consequentia patet, quia evidentia illa non

nascitur ab ipso habitu scientiæ inferioris, si quidem non pertinet ad ipsam resolvere usque ad prima principia, sed supponere talem resolutionem, et evidentiam factam a superiori scientia, ergo talis evidentia solum convenit scientiæ inferiori, ut præsupposita, et nata ex alia distincta scientia, et consequenter si jungatur illi, etiam si ex tali conjunctione aliquam perfectionem participet inferior scientia, quia tunc movetur a suo proprio, et connaturali principio clare manifestato, tamen talis perfectio orta ex illa evidentia sic participata non destruit, aut constituit scientiam inferiorem, sed solum perficit, et format, ponendo in illa ordinem, et continuationem ad scientiam superiorem sibi in eodem intellectu conjunctam, sicut formantur virtutes morales ex ordine ad prudentiam sibi conjunctam; sic evidentia præsupposita, et participata a superiori scientia non orta ex scientia inferiori, format, et perficit scientiam inferiorem, non constituit.

XVII. Fundamenta oppositæ sententiæ ex dictis solvi possunt. Reducuntur enim principaliter ad duo. Primum, quod jam supra insinuatum est, quia theologia nostra acquiritur ex principiis fidei, et per actus inevidentes, ergo intrinsece manet inevidens, et sic non potest fieri inevidens, nisi intrinsece mutetur; quia evidentia, et inevidentia semper sunt aliquid intrinsecum in scientiis, cum pendeat hoc ex principiis, a quibus essentialiter pendet quælibet scientia. Et confirmatur in actibus ipsis, quia non potest intelligi, quod actus inevidens fiat evidens, stante eadem entitate actus, ergo neque habitus; quia non minus intrinseca est tendentia in objectum in habitu, quam in actu: ex ipsa autem tendentia sumitur claritas, vel obscuritas.

XVIII. Secundum fundamentum est, quia nostra theologia est habitus acquisitus, et naturalis, ergo non potest inclinare in evidentiam supernaturalem, et ad continuationem cum lumine gloriæ, neque perfici ab ipsa. Antecedens a nobis admittitur, et infra ostendetur. Consequentia probatur, quia theologia non potest acquiri ex assensu luminis gloriæ, sicut acquiritur ex assensu fidei, et sic non, potest participare ab illo claritatem, sicut ab ista, certitudinem, et ob obscuritatem, quia habitus naturalis, et acquisitus non potest evidentiam supernaturalem habere, nisi utendo lumine, et medio supernaturali ad talem evidentiam; et habitus autem acquisitus et naturalis, improporcionatus est ad tale lumen, et medium, estque illi indebitum, utpote supernaturale, ergo non potest ex natura sua inclinare ad continuationem cum tali lumine, sicut ex natura sua inclinatur scientia subalternata ad subalternantem, sicut etiam virtutes morales acquisitæ non inclinant ad hoc, ut fermentur a virtute supernaturali. Confirmatur, quia veritates deductæ in theologia, quando evidenter apparent principia ejus, sub nova claritate, et luce apparent, quam antea, scilicet sub evidentia supernaturali; ergo tali claritati objectivæ debet correspondere nova virtus ex parte habitus, quæ antea non correspondebat si quidem proportionari debet ad objectum illustratum cum habitu tendente in illud. Confirmatur secundo, quod si daretur theologia per se infusa, et evidens, sine dubio distingueretur specie a nostra acquisita, sed illa infusa non aliter haberet evidentiam, quam deducendo conclusiones ex principiis evidentibus lumine gloriæ, ergo si eodem modo deducit nostra theologia illas quando est in patria, etiam erit

distincta specie a nostra acquisita.

XIX. Ad primum respondetur theologiam nostram acquiri, et generari per actus inevidentes inevidentia se tenente ex parte subjecti, et per accidens conveniente illi, non se tenente ex parte ipsius scientiæ et rationis formalis ejus. Nam ratio formalis intrinseca scientiæ sumitur ex resolutione, quam talis scientia facit in sua principia. Ex vi autem talis resolutionis petit tendere in principia evidentia ratione alterius scientiæ, non autem ratione propriæ resolutionis manifestæ. Quod si desit scientia illa superior manifestans, non redditur scientia inferior obscura, et inevidens ab intrinseco, et ex vi propriæ resolutionis, sed per accidens ex defectu superioris scientiæ, quæ in tali subjecto non est. Quare negamus scientiam subalternatam, et theologiam ipsam esse intrinsece, et essentialiter, id est, ex vi ipsius rationis formalis evidentem et inevidentem, sed solum participative, et præsuppositive ex ratione subalternantis, quæ probat illa principia, scientia autem inferior non probat, sed supponit probata. Dicitur enim intrinsece, et essentialiter convenire in evidentia, quando ex vi ipsius luminis, et rationis formalis scientiæ fit resolutio usque ad principia per se nota, a quibus essentialiter pendet manifestatio, et evidentia conclusionum. Dicitur autem fieri participative, et præsuppositive, quando lumen aliquod non est ita efficax, quod possit ipsa resolutione a se facta pervenire, usque ad principia per se nota, sed indiget subjici, et subordinari alteri scientiæ, quæ illam conclusionem perficiat, et ad scientiam inferiorem solum pertinet præsupponere illam, non autem facere, et hoc vocamus extrinsecam evidentiam, id est, præsuppositam, et factam ab alia scien-

tia non ex propria resolutione usque ad prima principia ortam. Et cum urgetur, quod esse evidens, vel evidens non est denominatio extrinseca in habitu, vel in actu, respondetur non esse denominationem extrinsecam, quæ nihil omnino ponat, in scientia inferiori, sicut esse visum in pariete, sed esse respectum, et subordinationem ipsius scientiæ subalternatæ, et dependentiam ad subalternantem, ut ex ejus illuminatione, et conjunctione perficiatur scientia inferior, probando ejus principia, quæ solum præsupponebat, sicut ex illuminatione Angeli superioris perficitur scientia Angeli inferioris, et ex conjunctione majoris scientiæ, minor; sed quia hæc perfectio, et illuminatio non nascitur ex propriis, et intrinsecis talis scientiæ inferioris, sed præsupponitur facta a scientia superiori, dicitur ei extrinseca, id est, ab alia facta, quæ probat talia principia, vere tamen ex tali probatione perfecta redditur talis scientia inferior per conjunctionem, et habitudinem ad sua principia, prout sibi manifestata, et probata, sicut etiam aliæ scientiæ habent evidentiam deductam ex alio habitu, scilicet ex habitu principiorum facta tamen a se per resolutionem in prima principia, subalternatæ vero scientiæ id faciunt non per se, sed per probationem factam a subalternante.

XX. Ad confirmationem respondetur, quod tam habitus, quam actus scientiæ subalternatæ conveniunt in hoc, quod uterque est evidens evidentia præsupposita in scientia superiori, non a se facta, et resoluta. Est autem differentia, quod habitus solum est actus primus, habens differentiam ad procedendum cum tali applicatione evidentiam superioris, vel sine illa, quia actus primus de se solum est applicabilis non de facto applicatus, et potest

hoc, vel illo modo applicari. At vero actus secundus determinate applicationem importat, quia jam de facto est exiens a suo principio. Unde actus semel evidens etiam evidentia præsupposita ab alio, non potest reddi inevidens, quia non potest applicatio sua jam facta, et exitus a suo principio sic manifestato et probato tolli.

XXI. Ad secundum respondetur quod licet theologia nostra sit habitus acquisitus, non tamen oritur ex principiis acquisitis, sed infusis, et supernaturalibus, et sic respicit pro objecto res virtualiter et immediate revelatas. Unde talis scientia bene potest continuari, et perfici ab evidentia supernaturali, eo quod per se pendet a principiis supernaturalibus, et ita sub revelatione virtuali procedit, licet formaliter sit naturalis, et acquisita. Unde motivum ejus non est pure naturale, sed originative et radicaliter supernaturale, et ideo continuabilis est cum lumine supernaturali claro, et in illud inclinatur ex natura sua, secundum quod ex sua natura petit principia supernaturalia, sive fidei in via, sive luminis gloriæ in patria. Et ad probationem consequentiæ dicitur, quod etiam ex lumine gloriæ potest acquiri theologia, deducendo per consequentiam veritates aliquas ex his quæ in visione Dei clare videntur licet hoc communiter non accidat, quia vel præcedit visionem gloriæ theologia nostra acquisita in via ex fide, sicut ex ipsa fides, vel in ipsa patria infunditur theologia, non habenti illam, non autem acquiritur: de se autem non repugnat acquiri, si beatus sicut modo continuat scientiam theologicam, et consequentias per illam illatas, ita primo faciat illas, et generet scientiam. Et cum instatur, quod habitus naturalis acquisitus non potest uti lumine, et medio supernaturali

claro, respondetur id esse verum de habitu naturali acquisito, quod ex omni parte naturale est, tam ex parte principiorum, quam ex parte acquisitionis, et sic non est radicaliter supernaturale : at vero habitus theologiæ radicaliter est supernaturalis ex parte suorum principiorum, licet formaliter sit acquisitus. Unde sicut utitur lumine supernaturali fidei ad accipiendum sua principia, ita potest uti lumine evidenti si præsupponatur. Neque est simile de virtutibus moralibus acquisitis, quia istæ non originantur a motivo supernaturali, tamquam a principio essentialiter specificante, licet possint a supernaturali virtute dirigi v. g. a charitate tamquam ad finem extrinsecum : theologia autem nostra respicit principia supernaturalia tamquam essentialia, et specificativa, si quidem non habet aliam rationem formalem, quam procedere ex revelatis a Deo, et sic per se habet uti lumine supernaturali, tamquam principio.

XXII. Ad primam confirmationem respondetur, quod quando objecta apparentevidentia per novam lucem non factam ab ipsa scientia, et per ejus resolutionem, sed præsuppositam, et factam a superiori scientia, tunc non exigitur novus habitus scientiæ inferioris, quia semper salvatur idem formale motivum, scilicet tendere in conclusiones deductas ex principiis manifestatis per superiorem scientiam, et solum est variatio quædam extrinseca in hoc quod talis scientia superior sit in eodem subjecto, in quo scientia inferior, ex cujus conjunctione perficitur scientia inferior, habendo evidentiam suorum principiorum non solum præsuppositam, sed etiam applicatam sibi; quando vero objecta illuminantur nova luce, et evidentia orta ex ipsomet habitu inferiori, et per resolutionem ab ipso

factam usque ad prima principia, non autem præsuppositam in scientia superiori, talis illuminatio novam rationem formalem petit, et consequenter distinctum habitum.

XXIII. Ad secundam confirmationem respondetur, quod si daretur theologia per se infusa, in duobus differret a nostra acquisita, vel per accidens infusa. Primo, quod theologia infusa per se deberet immediate resolve in principia per se nota, non autem id præsupponere ab alia scientia factum, ita, quod immediate ex natura sua postularet oriri ex lumine gloriæ per revelationem supernaturalem. Secundo, quod veritates ipsæ non solum supernaturaliter cognoscerentur, sed etiam ipsa connexio, et consequentia illativa supernaturaliter deberet esse nota, et non lumine naturali acquiri. Unde theologia per se infusa vix potest reperiri formaliter extra visionem Verbi, sed intra ipsam, sed hæc est theologia eminenter, non formaliter, nisi detur aliqua scientia, vel revelatio extra Verbum, per se, et essentialiter connexa cum lumine gloriæ, et non cum alio lumine, ut evidenter versetur circa ipsum Deum, et conclusiones illatas ex illo clare viso.

ARTICULUS VI.

Utrum theologia subalternetur principiis naturalibus, ex quibus demonstrat?

I. Plures ex demonstrationibus, quæ fiunt in theologia, deduci solent ex una præmissa de fide, et altera lumine naturali nota, ut est in illo vulgari exemplo: omnis homo est risibilis, Christus est homo, ergo Christus est risibilis; ubi conclusio dependet ab illa præmissa naturalis ordinis, omnis homo est risibilis: et tunc est difficultas in

duobus. Primo, an talis conclusio respiciat utramque illam præmissam ex æquo, ita ut lumen naturale etiam influat per se directe in illam conclusionem, atque adeo remota præmissa naturali, et utraque posita de fide, mutetur etiam lumen, et assensus talis scientiæ. Et secundo, est difficultas, an hoc sufficiat ut subalternetur theologia ad scientiam naturalem, cujus est illa præmissa.

II. Circa primum, aliqui auctores existimant in theologia assensum ortum ex duabus præmissis de fide, esse distinctum specie ab eo qui oritur ex altera præmissa naturali, et consequenter præmissam naturalem influere ut principale principium, et ex æquo influens cum principio de fide, si quidem specificè mutat assensum, et lumen illius. Ita sumitur ex Molina hic art. III, circa finem disputationis, et sequitur pater Granados hic disp. VIII.

III. Circa secundum, est sententia patris Vazquez hic disp. VII, c. V, et subscribit pater Granados, disp. VI, nu. VIII, in fine, theologiam subalternari aliquo modo illi scientiæ naturali, a qua sumit principia v. g. philosophiæ morali in conclusionibus moralibus deducendis. Cui in hac parte contradicit Arrubal hic d. II, c. X, ubi docet theologiam nullis scientiis subalternari.

IV. Supponendum est id quod diximus præcedenti articulo de duplici subalternatione, altera ex parte principiorum, altera ex parte subjecti, quando est extraneum, et diversum a subjecto scientiæ superioris. Et advertendum, quod non facit subalternationem simpliciter hoc quod est mutuari aliquod principium ab aliis scientiis, ad procedendum ex illo, tamquam ex principio extraneo, et mutuato. Ratio est, quia subalternatio propria, et

simpliciter requirit, quod aliqua scientia ex propriis principiis et intrinsecis non possit resolve in principia per se nota, sed pro evidentia suorum principiorum necessario debeat recurrere ad aliquam aliam scientiam, quæ talem evidentiam faciat. Si autem utitur principiis aliarum scientiarum, tamquam extraneis, et mutuatis, et in illis solum recurrit ad scientiam extraneam pro illorum evidentia, non manet subalternata intrinsece, quia quantum ad propria, et intrinseca principia non accipit evidentiam ab alia scientia, sed solum quoad principia extranea. Et ex hoc judicanda est subalternatio propria, et intrinseca, scilicet an inveniatur in principiis intrinsecis, propriis alicujus scientiæ, an solum in externis, et mutuatis, præterquam quod scientia subalternata non utitur principiis aliarum scientiarum, seu conclusionibus, assumit enim principia, quæ probantur a scientia superiori tamquam conclusiones, non autem principiis superioris scientiæ utitur resolvendo usque ad principia per se nota.

V. Dico ergo primo: Principia naturalia non assumuntur a theologia tamquam propria, et per se principia ejus, nec ex hoc aliquam essentialem subalternationem habet theologia ad scientias naturales. Hæc conclusio est communiter admissa a Thomistis. Videri potest apud Navarrete hic, controv. X, et Gonzalez, quæst. I, art. III, disp. III, conclus. VI. Est expressa Div. Thomæ hic art. V, ad secundum, ubi inquit: « Non accipit hæc scientia sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem; et ideo non accipit ab aliis scientiis, tamquam superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus, et ancillis, sicut architectonicæ utuntur subministrantibus, ut civilis mili-